

El **papa** global

Joan Pau II ha revifat el catolicisme a l'Àsia, l'Àfrica i Llatinoamèrica.

En canvi, el seu conservadorisme moral l'ha allunyat, en els últims anys, d'Europa, un continent cada cop més homogeni, gràcies, en part, al paper que ell mateix va tenir en la caiguda del Mur. El seu progressisme social i la seva oposició a la "guerra preventiva" han estat "conceptes teòrics" sense gaire repercussió real. Amb Joan Pau II, l'Opus i el Camí Neocatecumenal han guanyat terreny, mentre que la teologia de l'alliberament ha perdut força.

Amb els catalans, de Pasqua a Rams

Tot i que Joan Pau II ha estat un papa amic de la diversitat de pobles i llengües, ha estat poc o gens receptiu a les demandes catalanes. Ha fet servir el català molt poques vegades i no ha donat gaire autonomia a l'Església catalana. La pressió de l'Església espanyola n'és una raó. El retrocés de la religió a Catalunya, un país cada cop més laic, n'és una altra.

Després de gairebé vint-i-set anys de pontificat de Joan Pau II, l'Església catalana no ha aconseguit gaire autonomia. Tot i que el 4 de juny de 1995 es va celebrar el Concili Provincial Tarracòense, els bisbes catalans no van aconseguir —ni tan sols van provar de demanar— una conferència episcopal catalana que els donés la independència que alguns desitjaven per poder parlar directament amb el Vaticà. Joan Pau II ni tan sols no va admetre d'immediat les tímides demandes del portaveu del Concili, Ricard Maria Carles: que es reconegués la “regió eclesiàstica catalana”, un premi de consolació que, si féssim un paral·lelisme amb les institucions polítiques estatals, ni tan sols equivaldria a una comunitat autònoma. De fet, aquesta “regió” encara no s'ha pogut posar en marxa, deu anys després del Concili. I, com les autonomies, acabarà amb un “cafè per a tots”. Els andalusos estrenaran regió eclesiàstica el mateix dia que ho facin els catalans.

Les tribulacions d'un papista a Roma. El Vaticà va esperar més d'un any a donar la *recognitio* —el vist-i-plau oficial— al Concili, perquè primer va consultar amb la Conferència Episcopal Espanyola (CEE) sobre què li semblaven les decisions i demandes de l'Església catalana. Al Vaticà, li interessava sobretot que no se li esvalotés el galliner espanyol i, per tant, va accedir al fet que l'esmentada CEE es revisés els textos sortits del Concili. Així ho va reconèixer a EL TEMPS la mateixa Conferència en el seu moment (vegeu EL TEMPS, núm. 625).

En feia que, en el primer moment, l'arquebisbe Ricard Maria Carles va assegurar, en visitar el Vaticà, que la Santa Seu veia “amb bons ulls” la regió eclesiàstica catalana, però, posteriorment, l'arribada de la *recognitio* vaticana es va fer esperar tot un any sencer.

Aquest cas sembla paradigmàtic de les relacions de Joan Pau II amb l'Església del Principat. Al papa no li interessava gaire l'Església catalana i només va cedir fins a on la mateixa Església espanyola estava disposta a cedir. Ni més, ni menys.

Entre els bisbes catalans, el que va tenir més ascendència sobre el papa va ser el mateix Ricard Maria Carles, l'arquebisbe de Barcelona. Això també ha afavorit que l'Església catalana no hagi avançat gaire. Possiblement, Carles ha estat el menys ambiciós —en sentit nacionalista— dels bisbes catalans i el que ha sintonitzat més amb la CEE, de la qual era vicepresident quan es “negociaven” les resolucions del Concili esmentat.

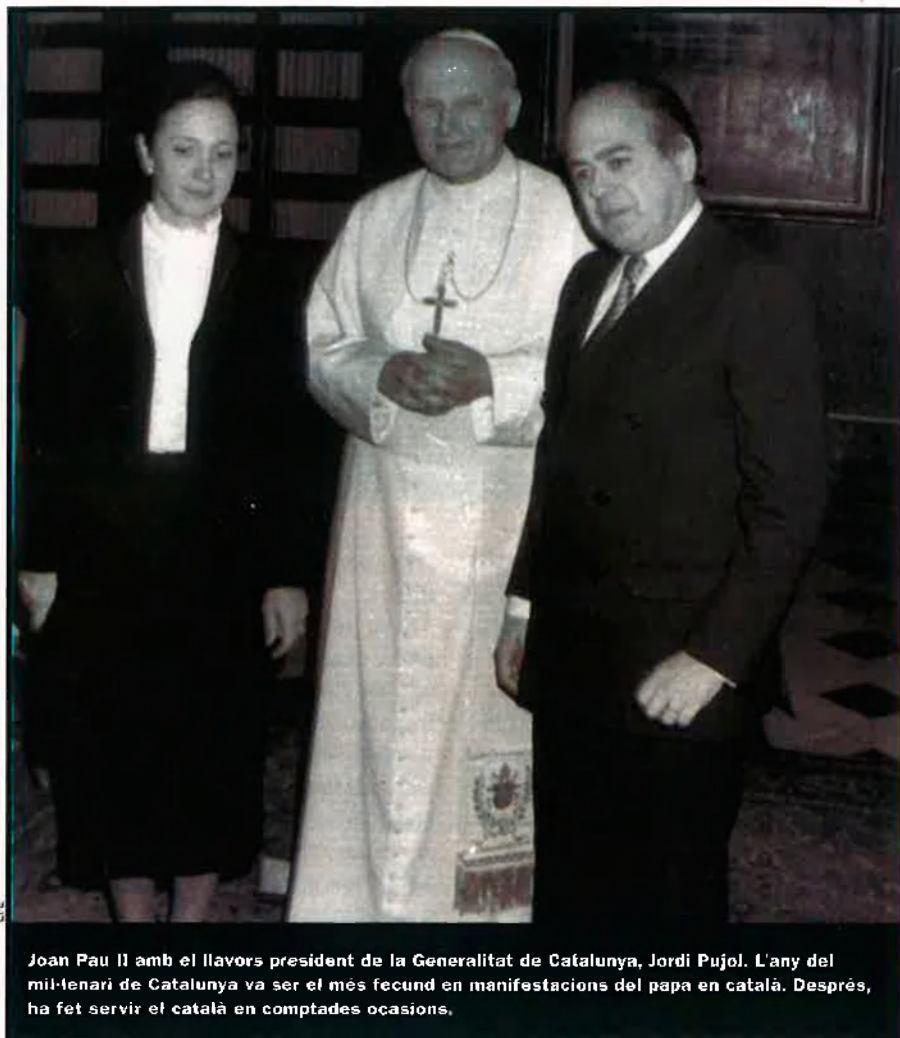
Durant aquestes negociacions, ja va quedar demostrat que el Vaticà escoltava, sobretot, Carles. Ramon Torrella, llavors arquebisbe de Tarragona, també va intentar negociar les resolucions del Concili Provincial i treure'n alguna cosa més que la regió eclesiàstica catalana, però no se li obriren gaires portes. Arran d'aquestes gestions, Torrella va tenir una crisi cardíaca a Roma i va haver de ser ingressat en el mateix policlínica Gemelli, on ara ha estat Joan Pau II. Torrella era el president de la Conferència Episcopal Tarracòense i, en funció d'aquest càrrec, va intentar negociar, però era l'arquebisbe Carles qui sortia amb “compromisos” de la Santa

Seu, encara que fossin fluixets, com ara l'esmentada regió. Torrella va arribar a desautoritzar Carles perquè l'arquebisbe negociava aquesta "regió" quan els bisbes catalans no havien aprovat que l'empenta del Concili quedés diluïda en aquesta figura tan competencialment pobra.

El Vaticà castigà Torrella en diverses ocasions —abans i després d'aquest episodi— fins al punt que el primat de Tarragona va decidir retirar-se adduint problemes de salut. En primer lloc, durant anys, el Vaticà li va negar un bisbe auxiliar. Després, ja afeblit per la crisi cardíaca, va demanar un bisbe coadjutor que tampoc no va arribar mai. Ell mateix va reconèixer que no es jubilava per manca de forces: "He plegat, no per motius de salut sinó per altres motius que ara no són escaients de blasmar." Diverses fonts eclesiològiques apuntaven com a causa principal la impossibilitat de parlar amb Roma. Torrella havia treballat al Vaticà, i li sorprenia que la cúria es tanqués en banda. Però ja ho diuen, que "Roma paga, però només paga una vegada". Torrella ja havia estat premiat amb l'arquebisbat. Compte saldat.

"L'Església vaticana, i especialment el Vaticà de Joan Pau II —explica el capellà i periodista Francesc Romeu—, és una Església de cardenals. Ricard Maria Carles tenia l'avantatge de ser cardenal i poder parlar de tu amb tu amb els que el rebien, perquè tots ells eren cardenals."

Al Vaticà, sense catalans. Els que coneixen com funcionen les coses dins del Vaticà asseguren que el problema bàsic perquè les veus de l'Església catalana arribin al papa és que no hi ha cap català dins de la Secretaria d'Estat. Actualment, només hi ha un oficial de la Secretaria d'Estat que és menorquí, Miquel Huguet Ametller, que, paradoxalment, s'ocupa de la secció de llengua espanyola del Vaticà. Fa poc que Huguet ocupa aquest càrrec. Abans l'ostentava un valencià, Vicente Juan Segura, ara nomenat bisbe d'Eivissa. Juan, conegut a Roma com l'"escolanet de Ricard Maria Carles", té fama d'anticatalanista. Novament, apareix Carles com l'únic bisbe català que tenia un home al Vaticà. I, un cop més, les ges-

Joan Pau II amb el llavors president de la Generalitat de Catalunya, Jordi Pujol. L'any del mil·lenari de Catalunya va ser el més fecund en manifestacions del papa en català. Després, ha fet servir el català en comptades ocasions.

tions de Carles no semblen haver de fer gaire servei a l'Església de casa nostra.

El segon problema per als bisbes més nacionalistes és que tampoc no hi havia ningú a Madrid, a la Conferència Episcopal Espanyola. Excepte, és clar, el mateix Carles. Cal recordar que el tomb electo-

ral de la CEE, que sí que ha significat una entrada de nous representants de Catalunya —com l'arquebisbe de Barcelona, Lluís Martínez Sistach— i del País Basc, s'ha produït fa molt poc, el 8 de març, quan el papa Joan Pau II ja havia entrat en la pitjor etapa de la seva malaltia.

Abans d'aquest canvi, la Conferència Episcopal que presidia Antonio María Rouco Varela va frenar tant com va poder les ambicions de l'Església catalana. La regió eclesiològica catalana és aprovada pel Vaticà —encara que la va fer esperar per aprovar també la regió andalusa—, però no s'ha pogut aplicar pels entrebancs de la CEE. Perquè comenci a funcionar com a regió, s'han de modificar els Estatuts de la CEE —que han d'incloure la possibilitat de "conferències sectorials" com la regió— i remetre'ls a Roma. Tot i que la modificació dels Estatuts ja està aprovada de fa temps, els Es-

**El Vaticà va fer
que la
Conferència
Episcopal
Espanyola revisés
les decisions del
Concili català**

El cardenal Ricard Maria Carles, el menys catalanista dels bisbes catalans, era qui trobava més portes obertes al Vaticà. Lajos Kada -al centre- i Manuel Monteiro de Castro -a la dreta-, els dos últims nuncis del Vaticà.

tatuts encara no han arribat a Roma. Ho van descobrir els bisbes catalans quan van visitar el Vaticà fa poc més d'un mes, el 22 de febrer.

Nuncis a Espanya. Els nuncis apostòlics que han residit a Madrid tampoc no hi han col·laborat gaire. De fet, s'han mostrat clarament bel·ligerants amb les tímides reclamacions catalanes.

Miquel Batllori, amb més humor del lògicament atribuïble a un jesuïta, deia en privat: "És estrany que aquest nunci [Manuel Monteiro de Castro], essent portuguès, tingui tanta mania als catalans. Tots els portuguesos odien els espanyols i, per això, senten simpatia pels catalans. No deu ser gaire intel·ligent." Després d'un silenci, reblava: "També és cert que suposar que un nunci és intel·ligent és pre-suposar molt."

Ni Monteiro de Castro ni el seu antecessor Lajos Kada han permès que l'Església catalana guanyi gaire autonomia. Potser hi ha tingut alguna cosa a veure el fet que el Principat és la comunitat on la població s'ha allunyat més de l'Església: el percentatge de catalans que es confessen no creients és més alt que el de la resta de comunitats, així com el de catòlics no practicants.

Potser els nuncis s'han estimat més acontentar la parròquia espanyola, força més nodrida, que fer-li un "greuge" amb cessions al país que més ràpidament ha evolucionat cap al laïcisme. Però alguns catòlics catalans apunten que la reflexió també podria ser la contrària: és l'Església la que s'allunya dels fidels cata-

lans, per no ser tan catalana com caldria.

El nunci Monteiro, a més, va tenir un paper clau en la recent divisió de la diòcesi de Barcelona en tres -amb els nous bisbats de Sant Feliu i Terrassa-, que tant va enfurismar alguns sectors de l'Església catalana. Al capdavall, el nunci apostòlic és qui elabora una terna de noms per substituir un bisbe i, per tant, és també qui pot proposar la reorganització d'una diòcesi.

Era lògic que el canvi de "tarannà" de la CEE impliqués la substitució del nunci actual per un altre que pogués partir de zero amb la nova jerarquia eclesiàstica espanyola. La llarga malaltia de Joan Pau II ha pogut endarrerir aquesta decisió. Amb la seva mort s'obrirà un període de transició, la durada del qual dependrà del nou papa que surti elegit -i de la consciència que tingui de l'estat espanyol i les seves esglésies.

L'oblit d'Andorra. El papa ha parlat en català en comptadíssimes ocasions. L'última, la beatificació de Pere Tarrés, quan va llegir un text molt breu, de menys de deu línies. Les demandes de molts fidels i capellans catalans perquè el papa inclogués el català en els seus missatges de Nadal només van reeixir un cop. Hi ha fonts que afirmen que la casa reial va pressionar el Vaticà perquè no utilitzés el català, ja que això podia donar una "imatge fraccionada" d'Espanya que no faria cap bé al futur d'un estat amenaçat pels nacionalismes. Sigui com sigui, el papa més poliglòt i global de la història ha

donat molt pocs motius de satisfacció als fidels catalanoparlants.

L'any 1989, la Generalitat de Catalunya va "exportar" la celebració del mil·lenari del país a Roma, amb una gran exposició i diversos actes paral·lels. En el marc d'aquest esdeveniment van tenir lloc les principals intervencions del papa en català i, en aquest moment, els més optimistes van considerar que s'havia guanyat una batalla. Després d'això, però, Joan Pau II només ha tornat a utilitzar la llengua de Ramon Llull de Pasqua a Rams. Potser va considerar que Roma ja havia pagat. I només paga una vegada.

L'estratègia que mai no s'ha utilitzat perquè el sant pare fes servir el català ha estat la "via andorrana", que, en canvi, sí que es va utilitzar per portar el català a l'ONU. A preguntes de la periodista Míriam Díez, el cardenal Poupard va respondre una vegada que Joan Pau II no havia visitat mai Andorra perquè "mai no l'havien convidat". També és cert, però, que una visita a Andorra hauria pogut ofendre la casa reial espanyola. És sabut que el rei Joan Carles I ambicionava ser copríncep d'Andorra, una pretensió que rebé l'oposició directa del bisbe de la Seu, Joan Martí Alanís, que va preservar aquest honor per al bisbat.

Una visita del papa a Andorra hauria tibet, doncs, les relacions del Vaticà amb la casa reial, i hauria posat en una situació difícil el nunci resident a Madrid que és nunci episcopal als dos estats: l'espanyol i l'andorrà.

Àlex Milian